Stockholm
2026-10-22

Besöksrapport

Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) – 260928

Pliktrådet

Enligt förordning (2017:1249) utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga som väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som Pliktrådet fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden. I rapporten beskrivs de delar som sticker ut i positiv eller negativ mening. Det som inte lyfts i rapporten fungerar utan anmärkning eller inte kommit Pliktrådet till känna. Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till Amf 4.

Pliktrådets besökare:
Alan Arkani
Alice Nelin

Bakgrund

Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) är förlagt på Göteborgs garnison och delar på infrastruktur och stödfunktioner med Försvarsmedicincentrum (FömedC). Det är ett av de nyare värnpliktsutbildande förbanden, som återetablerades 2021. Tillväxten på förbandet är märkbar med pågående renovering av kaserner och annan infrastruktur. Amf 4 utbildar ungefär 300 värnpliktiga på en utbildningsbataljon i två utbildningskompanier mot Marinen.

Sammanfattning

Pliktrådets sammantagna uppfattning av värnpliktsutbildningen på förbandet är att de värnpliktiga är nöjda med sin utbildning, och att jargongen mellan de värnpliktiga och befälen är god. Enligt Pliktrådets förståelse förekommer det kollektiva och gråa bestraffningar, en kultur som förbandet aktivt måste motverka för att säkerställa en rättssäker behandling av de värnpliktiga.

Medinflytandet på förbandet

Pliktrådets bedömning av medinflytandet på förbandet är att det är välfungerande i stort. Samtliga förtroendevalda har fått en god utbildning i sina uppdrag, men vetskapen kring avvikelserapportering är bristfällig på bred front, se fördjupning. De förtroendevalda känner till förbandets lokala medinflytandeansvarig och har förtroende för denne. I förtroendespåret *Nätverk Värnpliktiga Kvinnor* (NVK) upplever de värnpliktiga en otydlighet i tidpunkten för mötena, men lyfter det som välfungerande i övrigt. Plutonens timme upplevs som fungerande, de värnpliktiga vågar lyfta allt och upplever att de får respons. Förbandet upplevs ha en positiv inställning gentemot medinflytande.

Sammanfattande bedömning

Nedanstående avsnitt syftar till att ge en översiktlig bild av de iakttagelser som Pliktrådet gjorde under besöket. Här redovisas de områden som bedöms kräva omedelbara åtgärder, långsiktiga förbättringsinsatser samt särskilt goda exempel som identifierats vid förbandet.

Omedelbara åtgärder

1. Upphör genast med gråa bestraffningar.
2. Upphör genast med kollektiva bestraffningar.
3. Upphör med vapenvård på liggunderlag, samt vapenvård utan handskar.
4. Tydliggör för de värnpliktiga när tjänsten är slut.

Förbättringspunkter

5. Tillse att den interna samordningen mellan befäl samt kommunikationen mot värnpliktiga förbättras.
6. Tillse att ge veckoscheman med framförhållning.
7. Tillse att repetitionsutbilda de värnpliktiga i deras juridiska rättigheter och skyldigheter.
8. Tillse att de värnpliktiga utbildas i avvikelserapportering.
9. Se över möjligheterna att förbättra infrastrukturen.

Positiva exempel

10. Fortsätt med informationsträffar.
11. Fortsätt med befälsutbildning inför inryck.
12. Samarbetet med garnisonens stödenheter upplevs välfungerande.
13. Kvinnorna har möjlighet att nyttja underklädesbidrag.

Fördjupad redovisning

Nedanstående avsnitt syftar till att ge en fördjupad förståelse av de punkter som redovisats i föregående kapitel.

Fördjupning: omedelbara åtgärder

Nedan finns en djupare förklaring av de punkter som lyftes i föregående kapitel.

1. ***Upphör genast med gråa bestraffningar.***

Gråa bestraffningar är alla former av straff som inte är en varning eller löneavdrag. Under samtal med de förtroendevalda uppdagades förekomsten av dessa på förbandet. De värnpliktiga lyfte exempelvis att man på en pluton fått springa och stå i plankan när enskilda individer glömt deras vapen; en fysisk bestraffning. Disciplinsystemet finns för att omhänderta de tillfällen då en värnpliktig bryter mot sina skyldigheter i tjänsten och säkerställer ett rättssäkert behandlande av värnpliktiga. All bestraffning som utfärdas utanför detta system är olagligt, saknar spårbarhet och leder till minskad rättssäkerhet för enskild värnpliktig. Pliktrådet kräver att dessa upphör omedelbart.

2. ***Upphör genast med kollektiva bestraffningar.***

Flera värnpliktiga vittnade för Pliktrådet om tillfällen då de i grupp eller plutons ram har utsatts för kollektiva bestraffningar. Pliktrådet fick höra flera exempel, bland annat att enskilda individer burit sitt vapen i remmen vilket resulterat i att samtliga i plutonen fått ta bort remmen som straff. Kollektiva bestraffningar är inte bara olagliga, men bidrar även till en sämre kultur i Försvarsmakten och förbandet. Pliktrådet kräver att dessa upphör omedelbart.

3. ***Upphör med vapenvård på liggunderlag, samt vapenvård utan handskar.***

Samtliga förtroendevalda som Pliktrådet pratat med har lyft att de genomfört vapenvård med CLP på liggunderlag samt att handskar ej nyttjas vid vapenvård. Detta är problematiskt utifrån en hälsoaspekt och att det strider mot gällande bestämmelser. CLP är en kemikalie vars nyttjande kräver skyddsutrustning och god ventilation då långtidsexponering på hud och inandning av dess ångor är skadligt. Pliktrådet kräver att detta åtgärdas omedelbart.

4. ***Tydliggör för de värnpliktiga när tjänsten är slut.***

De värnpliktiga upplever att rutinerna kring när tjänsten slutar för dagen är otydliga. Det enda som upplevs som tydligt är när de får "höger-vänster-om". Ibland får de höra "trevlig kväll" men känner en osäkerhet angående om de verkligen är klara för dagen eller inte. De

behöver fråga befälen ofta för att få veta vad som egentligen gäller. Det måste därför tydliggöras både för värnpliktiga och befäl att oavsett vilka uttryck man använder för att signalera tjänstens slut så är den slut, och man får röra sig fritt i enlighet med lagen. Pliktrådet kräver att detta åtgärdas omedelbart.

Fördjupning: förbättringspunkter

Nedan finns en djupare förklaring av de punkter som lyftes i föregående kapitel.

5. ***Tillse att den interna samordningen mellan befäl samt kommunikationen mot värnpliktiga förbättras.***

De värnpliktiga lyfte flera gånger att informationen som de får från befälen upplevs som otydlig. Exempel lyftes då de värnpliktiga kommit sent på grund av oklara styrningar och fått skäll för att de inte vetat när eller var de ska vara. De upplever att informationskedjan mellan befälen sinsemellan är dålig och har vid flera tillfällen blivit utbildade på olika sätt, beroende på vem de haft som instruktör. Detta är även någonting som Pliktrådet själva var med om under besöket. Tid hade avsatts för samtal med de förtroendevalda, och det var flera som kom till lokalen efter starttid med hänvisning till att de fick informationen om samtalet sent. Pliktrådet uppmanar förbandet att se över hur de arbetar internt med informationsspridning för att minska risken för motstridiga order.

6. ***Tillse att ge veckoscheman med framförhållning.***

De värnpliktiga uppgav att de har en god uppfattning av deras permissioner vilket ger de möjligheter att planera sin fritid, men lyfte att veckoscheman delges sent. Scheman minskar stress, tydliggör och underlättar för värnpliktiga att planera sin fritid samt effektiviserar verksamheten då de kan förbereda sin utrustning för utbildningen. Förbandet bör tillse att scheman finns för de värnpliktiga.

7. ***Tillse att repetitionsutbilda de värnpliktiga i deras juridiska rättigheter och skyldigheter.***

De värnpliktiga berättade för Pliktrådet att de hade fått en utbildning i deras juridiska rättigheter och skyldigheter runt inryck, men nämnde även att de inte kommer ihåg särskilt mycket från den utbildningen. Pliktrådet uppmanar förbandet att genomföra en repetitionsutbildning i detta område för de värnpliktiga i närtid.

8. ***Tillse att de värnpliktiga utbildas i avvikelserapportering.***

När Pliktrådet frågade de värnpliktiga om de hade koll på avvikelserapporteringssystemet var det ingen som hade kännedom om detta. Vetskapen om detta är viktigt för att upptäcka och lyfta problematisk materiel, riskfyllda moment samt olyckor. Kunskapen om detta är en förutsättning för att skyddsassistenterna ska kunna utföra sitt uppdrag och är viktigt för en god säkerhetskultur på förbandet att fortsätta. Pliktrådet uppmanar förbandet att genomföra en utbildning av avvikelserapportering för åtminstone skyddsassistenter i närtid.

9. ***Se över möjligheterna att förbättra infrastrukturen.***

De värnpliktiga har under samtal med Pliktrådet lyft flertalet problem med infrastrukturen på garnisonen, bland annat bristfälliga torkburar, dåligt ventilerade vapenvårdslokaler, brist på sjuklogement och en brist på dagrum. Ledningen är väl medvetna om denna problematik, och det är värt att nämna att de värnpliktiga är väldigt nöjda med soldathemmet på garnisonen. Pliktrådet har full förståelse för infrastrukturläget, men uppmanar förbandet att undersöka möjligheter att förbättra infrastrukturen i möjligaste mån, särskilt avseende sjuklogement.

Fördjupning: positiva exempel

Nedan finns en djupare förklaring av de punkter som lyftes i föregående kapitel.

10. ***Fortsätt med informationsträffar.***

Förbandet har genomfört fysiska informationsträffar för de värnpliktiga innan inryck där de fått lära sig mer om förbandet, hur utbildningen kommer se ut och tagit kroppsmått för utrustning. Förbandet har även en hemsida med information inför inryck som de värnpliktiga får ta del av. Inför inrycket så fick de värnpliktiga ett telefonsamtal från deras plutonchefer, vilket har varit väldigt uppskattat. Att ge de värnpliktiga så mycket information som möjligt inför inryck bidrar till en minskad inrycksstress. Förbandet har uttryckt för Pliktrådet att de avser fortsätta med informationsträffar, någonting som Pliktrådet ser som väldigt positivt. Pliktrådet uppmanar förbandet att sprida sina framgångsfaktorer med informationsträffar till övriga förband.

11. ***Fortsätt med befälsutbildning inför inryck.***

Inför det första inrycket på förbandet hölls en tre veckor lång utbildning för befäl. Denna utbildning är synnerligen välutvecklad och utgörs av rättstjänst, värnpliktigas rättigheter/skyldigheter, medinflytande, fysiskt och psykiskt stridsvärde samt information om stödfunktioner, bland annat. Det är viktigt att ha en utbildning inför inryck dels för att

informera nyanställda hur man ska förhålla sig gentemot de värnpliktiga, dels för att påminna erfarna befäl och belysa förändringar som skett. Pliktrådet vill lyfta fram detta föredömliga exempel.

12. ***Samarbetet med garnisonens stödenheter upplevs välfungerande.***

Pliktrådet träffade försörjningsavdelningen, försvarshälsan och soldathemmet under sitt besök, där samtliga enheter lyfte att samarbetet med förbandet upplevs vara bra. Samtliga enheter känner att kontaktvägen till befäl och ledning är kort samt att de får god insyn i förbandets verksamhet vilket underlättar stödenheternas arbete med de värnpliktiga. Denna goda uppfattning råder även bland de värnpliktiga. Pliktrådet uppmanar förbandet att fortsätta främja dessa goda relationer.

13. ***Kvinnorna har möjlighet att nyttja underklädesbidrag.***

Förbandet har löst problematiken med underkläder för kvinnor genom att ge möjligheten att få ett underklädesbidrag på 3 000 kr, vid köp av specifika märken och kvittoredovisning. Denna lösning upplevs fungera bra för de kvinnliga värnpliktiga som upplever problem med de underkläder som tilldelas. Dessutom har de kvinnliga värnpliktiga möjlighet att fritt byta mellan underklädestyper om de upplever att en viss typ fungerar bättre eller sämre. Pliktrådet ser detta som ett bra sätt att lösa underklädesproblematiken.

Avslutning

Pliktrådet tackar Amf 4 för den ärliga lägesbilden som förbandet gav oss. Under sitt besök upplever Pliktrådet att de blivit bemötta mycket gott från samtliga nivåer och individer. Pliktrådet noterar dock att de under besöket endast fått samtala med endast ett truppnära befäl från en pluton. Vid nästa besök, och genom löpande kontakt med de förtroendevalda, kommer vi att särskilt följa upp förekomsten av kollektiva och gråa bestraffningar, samt informationsdelgivningen gentemot de värnpliktiga.

Alan Arkani

alan.arkani@pliktradet.se

070-075 07 07